

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio II. Quænam sit differentia constitutiua Deitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

nec esse suum, nec quidquam eorum, quod est, ab alio habeat, verum ipsa potius, iis quæ vitam habent vite, iis quæ sunt, essentia, iis quæ ratione utuntur, rationis scaturio sit. Eximè Dionysius cap. 4. de diuinis nominibus Deum appellat, *substantiale bonum & substantiam ipsius boni*, idest, vt explicat S. Maximus, *basim & fundamentum ipsius boni*. Et cap. 5. *nihil est cuius non sit substantia ipsa per se esse*, additque participatione illius, *omnia esse, sicut participatione albedinis omnia sunt alba*. Hinc Bernardus serm. 4. in Cantica Deum, ait, *esse verum omnium esse non materiale, sed causale*.

Ratio autem euidens est; quia nihil dici potest ipsum esse, nisi id quod ita est radix totius esse, vt ab ipso participari & deriuari debeat omne aliud esse quod non est ipsum; nam v. g. illud est albedo, quod necessariò participat omne quod est album. Explicat optimè Philosophus 2. Metaphysicæ textu 3. quia inter multa quæ participant aliquam perfectionem illud, quod aliis omnibus causa est, vt illam participant, maximè tale dicendum est. Deinde quia, vt dixi, necesse est vt totum esse dependens & potentiale, fundetur, & radicetur in ente à se, actuali, & necessario.

Deus est fundamentum totius esse à se distincti.

Attributa causam habent virtutem.

Deus est prima radix totius realitatis positivæ.

Ad primam Resp. deitatem esse radicem & fundamentum totius esse à se distincti vel realiter vel formaliter: realiter vt est esse Creaturæ: formaliter vt diuinæ Personæ, ac Attributa.

Ad secundam Resp. distinguendo maiorem. Deitas non probatur esse primum esse, nisi quia est à se, omnem excludens causam tum realem, tum virtualem concedo, omnem excludens causam realem nego. Attributa non habent quidem causam realem sed habent tamen causam virtualem per quam probantur.

Ad tertiam Resp. ex his quæ in Metaphysica latè dixi. Nullam esse realitatem, & possibilitatem positivam cuius deus non sit fundamentum, & radix: possibilitatis autem negativæ, quæ non est aliud quàm non repugnantia, nihil opus esse vt deus sit prima radix: Sed hæc alibi non enim placet alibi tractata huc attexere.

SECTIO II.

Quanam sit propria differentia constitutiva Deitatis.

Explicatis prædicatis illis diuinis, quæ sunt notissima, & deum sine dubio distinguunt à Creaturis; sequitur difficillima controuersia de primo constitutiuo & primo distinctiuo Deitatis (quam vocamus in Creaturis differentiam constitutiuam) quam vt tradam clarissimè.

Differentia essentialis quid sit.

Certum est primò differentiam essentialem constitutiuam naturæ alicuius in vniuersum, vocari rationem illam specialem per quam aliquid primò constituitur in tali esse, & per quam primò differt à quolibet alio. In creatis propriè vocamus differentiam constitutiuam, rationem quæ ita contrahit genus, vt neque includatur in eius conceptu, neque illum includat. Huiusmodi differentiam certum est nullam esse posse in Deo, quia quamcunque rationem assignes constitutiuam deitatis, illa semper includet rationes omnes genericas, & in illis etiam includetur, alioqui vt sapè dixi, Deus non esset infinitus per essentiam, neque se ipso esset totum quod est, sed daretur in eo aliquid recipiens & receptum, sicut ergo Deus propter infinitatem & simplicitatem non potest esse sub vero vllo & proprio genere vniuerso, sic neque potest habere propriam differentiam; quia illa neque includeret genus neque in eo includeretur quod vt dixi est impossibile. Igitur

eatenus tantum differentiam Dei vocamus, quatenus distinguit primò deitatem ab omni eo quod non est essentia diuina; vnde fit vt constituat illam primò in ratione deitatis, vocaturque propriè ab Apostolo *forma Dei*, hoc est, character proprius deitatis, quo dignoscitur, & constituitur ipse Deus, quia est essentia integra Dei metaphysicè considerata prout analogicè conuenit cum eo quod in creatis essentia vocatur.

qualis differentia esse possit in Deo.

Certum est secundò rationem illam constitutiuam Dei, vt sit propria eius differentia debere omnino habere tria in quibus cum differentiis creatis conuenit; debet enim esse propria, esse prima, esse adæquata. Primò esse debet propria essentia; quia per illam essentia diuina debet differre ab omnibus quæ non sunt essentia diuina; non enim satis est quod per eam differat deitas à creaturis, sed differre quoque debet ab attributis, & à personalitatibus. Secundò debet esse prima; quia ipsa non debet fluere ab alia vlla perfectione propria Deo, & ab ea fluere alia omnia debent quæ sunt in Deo: sicut rationale dicitur primum constitutiuum hominis; quia non fuit ab alia perfectione hominis, & ab ea fluunt quæcunque sunt propria hominis, quia scilicet essentiam rei vocamus id quod est prima radix proprietatum omnium. Denique debet esse adæquata, quia debet formaliter continere totum quod est de conceptu quidditatiuo talis essentia.

Differentia Dei debet esse prima, propria, & adæquata.

Cum ergo differentiam Dei hoc loco quærimus, intelligitur nomine *differentia*, ratio illa quæ nec est communis, nec secundaria, sed inter perfectiones Deo proprias, illa quæ ita est omnium prima, vt ab illa reliquæ omnes fluant ipsa verò non fluat ab vlla alia. Hoc est enim quod vocamus Dei essentiam & propriam quidditatem metaphysicè consideratam qui vocatur primus conceptus Dei. Potest videlicet deitas vel physicè considerari secundum omnia quæ includit, vel metaphysicè, prout est essentia, seu ratio primò constitutiuum, & primò distinctiuum à quæ rationes alia omnes fluunt. Hæc est inquam differentia Dei quam inuestigamus, & primò, quærimus vtrum illa sit ratio allicitatis, & independentia ab omni causa seu esse per essentiam. Secundo vtrum sit intellectio infinita per essentiam. Tertio vtrum sit infinitas per essentiam: Nam illas video celebriores inter theologos esse sententias, ex quarum notitia facile de aliis omnibus erit iudicium.

Sensus quæstionis.

§. I.

Vtrum esse per essentiam, & à se, sit differentia Dei, & primus eius conceptus.

Irabile sanè hoc est in Deo, quod se ipsum totum sibi soli debeat, non autem vlli causæ vel formali, vel finali, vel effectiue, & hanc eximiam Dei nobilitatem, multis recentioribus placet esse rationem illam primariam deitatis à qua fluant alia omnia quæ in Deo sunt.

Allicitas est effectio Dei propria.

Ratio autem dubitandi est; quia ratio entis à se est propria deitatis, est prima, est adæquata, quas dixi esse conditiones ad veram differentiam, requisitas. Primò ergo probatur quod sit deitati propria: illa perfectio est Dei propria, & distinctiua deitatis ab omni alio quod non est deitas, quæ neque conuenit creaturis, neque attributis, aut personalitatibus diuinis; esse à se prout negat omnem causam & realem, & virtualem non conuenit creaturis, quæ habent causam realem, neque attributis quæ habent causam virtualem: ergo esse à se distinguit essentiam Dei ab omni alio. Confirmatur nam esse dependens seu esse ab alio, est differentia constitutiuum creaturæ, nomen enim *creatura*, non aliud sonat quàm dependens.

dependentiam; ergo esse à se, seu independens est differentia constitutiva Dei, non enim maior est ratio vnusquam alterius, quæ videtur esse ratiocinatio Cyrilli l. de Trin. c. 3. ubi docet, diuinitatem esse proprium esse Dei, sicut, & creatum esse creaturæ.

Affeitas est
distinctiua
dei ab om-
ni alio.

2. Quod esse à se sit primò distinctiuum, in quo est præcipua difficultas probatur: si daretur aliquid prius in Deo quàm esse à se, posset assignari aliqua ratio cur Deus sit à se; sed non potest assignari ratio aliqua cur Deus sit à se, sicut non potest dari ratio aliqua cur Deus sit, imò nihil in Deo potest assignari prius quàm esse actui; ergo nihil est prius quàm esse à se: Confirm. primò illud est primum quod non potest fluere ab alio, sed esse à se non potest fluere ab alio; si enim fluit ab alio non est à se: ergo esse à se necessariò est prima perfectio Dei. Confirm. secundò quia creatura primò constituitur per esse ab alio, hic enim est primus conceptus creaturæ quo nullus est prior, ergo Deus primo constituitur per esse à se: idèoque esse à se primo contrahit rationes genericas communes Deo & creaturis, dicitur enim ens, substantia, viuens, incorporea, intellectuua, increata seu à se: imò prima diuisio entis videtur esse in ens creatum, & increatum.

Omnia
quæ sunt
in Deo
fluunt ab
esse à se.

3. Ab ente à se fluunt nostro modo concipiendi aliæ omnes perfectiones, præsertim infinitas; nam ideo ens aliquod est illimitatum, quia non habet causam à qua limitetur, sicut enim ex eo quod creatura sit ens ab alio benè sequitur quod sit finita, sic ex eo quod Deus sit ens à se benè sequitur, quod sit infinitus, similiter rectè probatur, quod sit actus purus & ens necessarium, quia est à se sicut probatur quod creatura sit potentialis, & contingens, quia est ab alio quod aptè dixisse videtur Nyssenus lib. de opificio hominis c. 16. *Quod igitur (inquit) natura diuina, & eius quæ ad diuinum est conformata discrimen percipi possit, illud in eo perspicies, quod Dei natura est increata, hominum verò per creationem est, hoc deinde discrimen, alia quædam consequuntur. Denique idem illi omnes asserunt, qui essentiam dicunt esse ipsum esse; non enim est pars essentia tantum, ergo est toto essentia.*

Affeitas
non est
Dei differe-
ntia essen-
tialis.

Dico 1. esse à se seu independentia non est differentia deitatis constitutiva.

Ratio est, quia illa ratio non est prima in Deo, & ab ea non fluunt neque per eam probantur aliæ perfectiones diuinæ, ergo esse à se non est ratio essentia, quæ debet esse primum distinctiuum eius. Probo antecedens, illud non est prima radix attributorum per quod non probatur infinitas, simplicitas, sapientia, immensitas, sed per independentiam non probantur illa quatuor, ergo, &c. Probatur minor, infinitas non probatur per esse à se præcisè sumptū, si essentia non limitetur solum ab agente extrinseco, sed se ipsa essentialiter, & intrinsecè limitata esse possit; sed essentia quælibet se ipsa limitata est. Neque probari potest essentiam eo ipso quod causam non habet esse illimitatam, quomodo enim conuinceret eum qui diceret ens improductum ex suis principiis intrinsecis limitatum esse ad certum genus perfectionis, cum autem queritur à quo limitatum sit illud ens facile respondetur, se ipso limitatum esse, quia est à se hoc, & non aliud erit: ergo inualida probatio, donec probes ens à se vnum esse, atque adeo fundare totum ens ab alio, quod facere non potest si sit finitum, sed hoc vt vides non probatur per solum ens à se, idem dico de vnitatis ac simplicitatis Dei, cur enim quod est à se non poterit esse multiplex, & compositum, cur? necessariò erit sapiens & intelligens, sanctum, immensum, &c. ergo ab ente à se non fluunt perfectiones quæ sunt in Deo.

Deinde, si independentia esset prima Dei perfectio

deberet dari aliqua ratio cur ens prius diuideretur in ens à se, & ens ab alio, quàm in ens finitum, & infinitum: sed nulla potest asserri ratio, cum multò melius probetur affeitas per infinitatem, quàm infinitas per affeitem: denique id quod est pura negatio non est primum constitutiuum entis positiui, independentia est pura negatio; si enim dicas illam negationem fundari in aliquo positio, quod per talem negationem explicetur, sed si fundatur in aliquo positio iam illa negatio non est prima radix omnium sed illud positium erit illà prius, & dici debet quale sit positium quod explicari non potest nisi per negationem, hoc enim gratis dicitur, & de omni negatione dici similiter poterit.

Independentia est
pura negatio.

Ad primam Resp. non satis esse quod affeitas propria Deo sit, nisi etiam primo sit distinctiua, & positiua, ad confirm. Resp. Creaturam sub formali conceptu creaturæ significare id quod est ab alio, atque adeò mirum non esse quod constituitur per dependentiam, cum sub eo conceptu formaliter dicat causam; sed nego hinc sequi quod Deus vt Deus constituitur per independentiam, quamuis vt est ens à se per illam constituitur, sequitur enim tantum quod Deus vt ens à se constituitur per independentiam, sicut creatura vt ens ab alio constituitur per dependentiam, sed non sequitur quod Deus præcisè vt Deus constituitur per illam. Deinde negatur etiam paritas, quia entis finiti, & infiniti par ratio non est, cum ens infinitum constitui non possit per aliquid negatiuum, & per determinatam aliquam perfectionem, quæ non sit radix totius perfectionis. Cyrillus eo loco dicit independentiam, esse propriam Deo; vt enti à se sicut esse creatum est proprium creaturæ vt creaturæ.

Soluitur
prima diffi-
cultas.

Ad secundam Resp. non posse dari rationem cur Deus sit, sed posse dari rationem cur sit à se; nam independentia probatur per infinitatem. Ad primam confirm. Resp. esse à se posse significare, vel ipsam independentiam, vel ens independens, fateor quod ens independens non potest fluere ab alio, nec habere causam, independentiam autem dico fluere posse ab alia perfectione, & habere causam virtualem. Ad secundam confirm. assignata nuper est disparitas inter creaturam, & Deum, fateor enim quod primus conceptus creaturæ reduplicatiue sumptæ est esse ab alio, sed conceptus creaturæ specificatiue sumptæ, dicit possibilitatem aliquam saltem negatiuam, deinde negatur absolute paritas entis finiti, & infiniti, denique nego quod ens primo diuidatur in ens à se, & ens ab alio, prius enim diuiditur in ens infinitum, & finitum.

Solutio se-
cunda.

Ad tertiam satis ostensum est infinitatem non probari per independentiam, paritatem autem entis finiti, & infiniti sæpe negavi, quia esse ab alio est defectus perfectionis, cui iuncta essentialiter est finitas essentia, affeitas autem est dumtaxat aliqua certa perfectio quæ non sufficit ad probandam infinitatem; nam ad eam probandam requiruntur multò plura quàm ad probandam finitatem; ad probandam finitatem satis est vna imperfectio, ad probandam infinitatem omnis perfectio requiritur. Nyssenus rectè ponit discrimen Dei, & creaturæ quod creatura vt sic differat à Deo per dependentiam, sed neque dixit illud esse primum aut solum discrimen Dei à creaturis.

Solutio
tertia.

Eademque argumenta probant quod existere per essentiam, actus purus, & simplicitas, non sunt essentia deitatis; quia illa omnia conueniunt omnibus attributis & relationibus, vnde neque sunt propria essentia diuinæ vt sic, neque primo distinctiua, cum probentur per aliquid prius.

Actus purus & simplicitas
non sunt
essentia
deitatis.

§. II.

Vtrum intelligere per essentiam sit ratio constitutiva deitatis.

EXclusâ independentiâ, celebris inter doctores sententia est, quæ docet vitam intellectivam perfectissimam, esse differentiam illam Dei quam inquirimus, sed alij volunt actum primum esse rationem hanc deitatis. Albertinus Corollario 14. in prædicamentum ad aliquid. Arrubal. d. 18. c. 4. num. 10. Alij omnem excludentes à Deo actum primum, solam actualementem intellectionem substantialem, & infinitam, volunt esse ipsum esse Dei. Suarez d. 30. metaphysic. sect. 11. & l. 11. de Trinit. num. 16. Herice d. 3. c. 3. Fasolus aliique post Aureolum, & plures Thomistas.

Intellectio videtur esse primum conceptus Dei.

Ratio dubitandi primò est, quia eodem modo per rationem nostram assignari debet constitutum metaphysicum in Deo, quo videmus illud in naturis creatis assignari, sed constitutum cuiuscunque naturæ creatæ aut creabilis, est gradus eius perfectissimus, alioqui non posset esse radix omnium quæ sunt in tali natura: ergo constitutum divinæ naturæ, est perfectissimus gradus inter eos qui sunt eius proprii: sed perfectissimus inter omnes est gradus vitæ intellectualis; ergo vita intellectiva est essentia Dei propria. Confirm. quia nulla creatura est vivens, & intelligens de cuius conceptu essentiali, vel potius cuius differentia propria non sit vita intellectiva, ergo illa est etiam essentia Dei constitutiva eo modo quo est propria Deo.

Ex intellectione per essentiam probatur infinitas Dei.

2. Illud, quo probatur infinitas perfectionum quæ sunt in Deo, nostro modo intelligendi, est primum Dei constitutum, sed ex intellectione omnium per essentiam probatur quod Deus habeat omnia per essentiam, nam intelligens debet continere obiectum intelligibile, vel realiter, vel intentionaliter, ergo si omnia intelligit per essentiam sequitur necessariò quod sit omnia per essentiam. Confirmatur quia si intellectio non est propria essentia Dei, sequitur hominem non esse imaginem Dei propriam, ex eo præcisè quod est intelligens, imò nec esse magis imaginem Dei quam brutum: consequens est absurdum, & contrarium Augustino l. 83. quæstionum quæst. 5. ergo, &c. Maior est certa quia requiritur ad veram rationem imaginis, similitudo secundum propriam rationem specificam; si enim similitudo sufficit secundum rationem genericam, lapis erit etiam imago, quia est substantia.

Verbum non erit filius si per intellectionem Deus non constituitur.

3. Si intellectio non est propria Dei differentia, sequitur verbum non magis esse filium, quam Spiritum Sanctum. Probatur, tota ratio cur verbum sit filius non autem Spiritus Sanctus, est, quia verbum procedit per intellectionem quæ constituit naturam, & sic procedit formaliter in similitudinem naturæ non autem Spiritus Sanctus, cui non communicatur natura divina formaliter ut divina est, cum non communicetur formaliter ut intellectio est: si autem intellectio non sit essentia Dei, tota hæc ratio nulla est: unde meritò Augustinus l. 6. de Trinitat. *Non est (inquit) aliud essentia eius, aliud sapientia eius, cui hoc est esse quod sapientem esse.*

Prima ratio probans quod Deus intellectione non constituitur.

Dico 2. intellectio substantialis per essentiam quocunque sumatur modo non potest dici prima ratio constitutiva deitatis.

Ratio est primò quia illa ratio quæ non est prima inter perfectiones Deo proprias, non potest esse primum eius distinctivum; intellectio non est prima inter perfectiones Deo proprias: quod pro-

batur, illa non potest esse prima perfectio, quæ necessariò præsupponit aliam perfectionem priorem, sed intellectio necessariò præsupponit perfectionem priorem, cuius est intellectio, imò cum sit intellectio naturæ divinæ, præsupponit etiam naturam divinam, ergo non est natura divina. Probatur minor sicut intellectio præsupponitur ad volitionem, sic natura divina præsupponitur ad intellectionem naturæ divinæ: sed volitio præsupponit intellectionem ut aliquid prius ratione, ergo intellectio præsupponit naturam divinam.

Deinde essentia divina ut sic est primum intelligibile, sed implicat ut intellectio sit primum intelligibile, ergo intellectio non est essentia Dei, maior est omnino certa; nam sicut Deus ut Deus formaliter est primum ens, ita est etiam primum intelligibile. Probatur minor, omnis intellectio prius necessariò est directa quam reflexa, nam reflexa illa dicitur quæ supponit directam, sed si intellectio esset primum intelligibile, illa prius esset reflexa quam directa, nam reflexa est illa, quæ cognoscit se ipsam: ergo intellectio non potest esse primum intelligibile, cum etiam omnis cognitio supponat aliquod intelligibile. Neque satisfaciunt Herice, ac Fasolus dum aiunt esse in Deo prædicata quadam generica priora, intellectione. Nam hoc est dicere deitatem ut sic non esse primum intelligibile, atque adeo nec illam esse primum ens. Denique illa perfectio non est prima, sed supponit aliam priorem, quæ est dumtaxat operatio, nam operari est posterius quam esse, sed intelligere non est aliud quam agere, ergo necessariò supponit esse.

2. Illa perfectio non est differentia constitutiva deitatis, ex qua non fluunt omnes perfectiones quæ sunt in Deo, sed ex intellectione non fluunt immensitas, omnipotentia, simplicitas, quæ sunt omnino impertinentes ad rationem intellectionis, ergo intellectio non est differentia deitatis: imò essentia formaliter infinita de cuius intrinseco conceptu est omnis perfectio, non potest constitui per id quod est perfectio certa & determinata, sed intellectio est perfectio certa, & determinata, ergo non potest per eam constitui essentia Dei quæ formaliter est infinita, & de cuius conceptu est omnis perfectio.

Secunda probatio.

3. Si intellectio per essentiam, vel provt infinita, est differentia Dei; sequitur quod existere per essentiam, vel infinitas, est differentia Dei, non autem intellectio, quod probatur: illud solum constituit essentiam Dei, quod contrahit rationem communem Deo, & creaturis; sed per te intellectio communis Deo, & creaturis contrahitur per esse per essentiam aut infinitatem, ergo solum esse per essentiam, & infinitas, sunt differentia Dei. Patet enim quod ratio illa quæ est constitutiva deitatis, non debet constitui per aliquid aliud in esse divino; nam illud aliud, erit primò distinctivum, & primò constitutum, non autem illud commune.

Tertia probatio.

Ad primam Respond. concedendo quod maxima perfectio quæ rebus creatis, & finitis convenire potest, sit vita intellectiva, sed nego illam esse maximam perfectionem quæ potest convenire Deo; nam infinitas per essentiam, simplicitas, actus puritas, sunt perfectiones longè maiores intellectione. In Angelis igitur & homine, cum nihil sic perfectius vitæ intellectivæ, rectè dicitur vitam intellectivam esse illorum differentiam, in Deo non valet hæc ratio cum sit aliquid intellectione perfectius.

Solutio primæ difficultatis.

Ad secundam Respond. negando quod ex intellectione omnium per essentiam, probetur Deum continere realiter omnia per essentiam, sed probatur tantum

Solutio secundæ difficultatis.

tantum quod intentionaliter, & repræsentatiue continet omnia per essentiam; nam intelligens non debet continere realiter obiectum intelligibile, sed tantum repræsentationem obiecti intelligibilis; non enim producit obiectum intelligibile, sed producit tantum eius repræsentationem formalem, & intentionalem: igitur intelligens omnia, sit omnia repræsentatiue non realiter.

Ad confirmationem Resp. eodem argumento probari volitionem esse differentiam propriam Dei; quia homo non est imago Dei ratione solius intellectus, sed etiam ratione libertatis. Itaque fateor quod ad rationem perfectissimæ imaginis, requiritur similitudo secundum rationem propriam speciei, sed huiusmodi imaginem Deus in rebus creatis non habet. Ad rationem autem imaginis imperfectæ sufficit similitudo secundum proprium aliquod attributum cuiusmodi est intellectio & libertas, non sufficit autem similitudo secundum rationem genericam, & transcendentem, cuiusmodi est ratio entis, & substantiæ, in quibus prædicta conveniunt cum Deo. Et hæc est ratio cur homo magis sit ad imaginem Dei; quia participat attributum aliquod Deo proprium.

Solutio
tertiæ difficultatis.
Ad tertiam Resp. rationem, cur *Verbum* sit *Filius* non autem *Spiritus Sanctus*, non esse quia ex vi processionis communicatur intellectio formaliter, sed quia per intellectiōem ut principium quasi effectuum communicatur tota natura per viam originis ut patebit disput. 6. Augustinus, & alij Patres quando dicunt essentiam Dei esse sapientiam, non aliud volunt quam realem esse identitatem sapientiæ cum essentia Dei.

S. III

Utrum infinitas sit propria differentia & essentia Dei.

Explicatur
quomodo infinitas esse possit Dei differentia.
Tripliciter infinitas Dei dici potest prima ratio constituens deitatem. Primò infinitas formalis, quæ non est aliud quam omnimoda carentia termini, prout denominat essentiam, & omnia illa quæ sunt in Deo; est enim infinita Dei essentia, est infinita sapientia, infinita sanctitas. Secundò infinitas materialis est complexio explicita perfectionum omnium; dicit enim actu attributa omnia formaliter & explicitè independentiam, simplicitatem, &c. Tertiò infinitas radicalis & exigitiua, per quam Deus est omnia non formaliter explicitè, sed radicaliter, & exigitiue, & formaliter implicitè. Infinitatem primo modo sumptam esse primam Dei differentiam volunt Toletan. Argentina, Caiet. Secundò modo accipiunt Gillius l. 2. tr. 1. c. 14. & sæpè videtur iudicare Lessius l. de Perfect. diuinis, & altero de 50. Dei nominibus.

Prima ratio
dubitandi pro infinitate formali.
Ratio dubit. primò est; quia si essentia Dei est infinita formaliter, ut est essentia, necesse omnino est ut infinitas formalis, sit propria eius ratio; sed essentia diuina, per se ipsam ut essentia est seclusis aliis omnibus est infinita: ergo infinitas formalis est propria eius ratio. Probatur minor, essentia diuina ut sic est formaliter perfectissima, ergo est formaliter infinita; nam esse perfectissimum est esse infinitum. Deinde diuina essentia non est infinita per aliquid superadditum, ergo est per se ipsam formaliter infinita. Confirmatur quia essentia in sua perfectione quidditatiue infinita constitui debet, primò per aliquid quod importet formaliter illam infinitatem; sed sola infinitas formalis illam importat: ergo, &c.

Secunda ratio
dubitandi contra infinitatem materialiam.
Secundò si complexio totius perfectionis seu infinitas est essentia Deitatis; sequitur quod nullum in Deo est attributum quod absurdum est imò cum queritur essentia Deitatis, queritur quænam sit perfectio singularis in Deo, quæ ita est omnium prima,

Tom. I.

ut ab ipsa fluant omnes alie, ipsa vero ab alia prior non fluat, sed infinitas illa materialis non est aliqua singularis perfectio, sed est omnis perfectio, unde argumentor: omnis perfectio non est prima perfectio à qua fluunt alie sed differentia primò constituens Deum, est prima perfectio à qua fluunt alie, ergo omnis perfectio non est differentia prima Dei.

Tertia difficultas.
Tertiò illud quod fluit ab aliquo alio prior per quod probatur, non est primum Dei constitutum, infinitas quocunque modo sumatur, probatur vel per esse independens vel per esse primum & radicale: ergo non est primum Dei constitutum. Probatur minor esse primum, & fundamentum totius esse non potest probari per aliquid prius, alioqui non esset primum radicale fundamentum totius esse; ergo esse primum & radicale probat omnia quæ sunt in Deo. Confirmatur non est maior ratio cur ens prius diuidatur in ens finitum, & infinitum, quam in ens à se & ab alio, in ens per essentiam, & ens per participationem; ergo non est primum Dei constitutum. Denique infinitas essentia est negatio, sed negatio non potest esse constitutiva Dei ut dixi.

Dico tertiò primum constitutum deitatis, non est infinitas actualis explicata siue illa sumatur formaliter: siue sumatur materialiter.

Infinitas formalis non est Dei differentia.
Prima pars de infinitate formali probatur à Gillio, Suare, Arrubale, Fasolo; quia id quod supponit essentiam plenè constitutam, non est primum constitutum deitatis; infinitas essentia supponit essentiam Dei plenè constitutam, quod probo. Illud quod non est forma, quæ essentia simpliciter est, sed id quo essentia certo aliquo modo est, supponit essentiam constitutam; nam quod est modus rei, est posterius ipsæ rei; sed infinitas ipsius essentia, non est forma, quæ essentia simpliciter est, sed id quo essentia certo aliquo modo est, siue modus quidam essentia; ergo infinitas essentia sumpta formaliter supponit essentiam constitutam. Maior est nota; quia prius est rem esse, quam illo modo esse, verbi gratia, finitas quantitatis non est essentia ipsius quantitatis, quia est modus adueniens quantitati iam constitutæ. Similiter infinitas sapientiæ præsupponit sapientiam constitutam qui est eius modus, & quantitas. Probatur ergo minor. Sicut se habet finitas vel infinitas quantitatis, ad quantitatem, finitas vel infinitas sapientiæ ad sapientiam, sic se habet infinitas essentia ad essentiam, sed infinitas quantitatis est modus supponens quantitatem iam constitutam, idem dico de sapientia, ergo infinitas essentia præsupponit essentiam constitutam. Probatur minor infinitas sapientiæ idè est modus sapientiæ, quia significat Sapientiam ita perfectam ut sit sine vllo termino; sed infinitas essentia, seu radicis attributorum, significat essentiam esse ita perfectam, ut sit sine vllo termino; ergo infinitas essentia eodem modo se habet, quo se habet infinitas sapientiæ respectu sapientiæ. Denique infinitas sumpta formaliter, non est aliud quam negatio termini, ergo non potest esse constitutiva rei positivæ perfectissimæ.

Infinitas materialis non est Dei differentia.
Secunda pars de infinitate materiali videtur esse contra Gillium, Lessium, & alios, probatur autem primò, quia differentia constitutiva deitatis est prima ratio quam concipimus in Deo, & à qua fluunt alie omnes; sed omnis perfectio non est tantum prima perfectio, sed includit etiam perfectiones quæ fluunt ab aliis, ergo differentia Dei essentialis non est omnis perfectio. Deinde non potest negari esse in Deo perfectiones quasdam attributales, quæ probantur per alias priores tanquam per causas virtuales, illæ non sunt prima ratio essentia, ergo non omnis perfectio est essentia Dei formaliter, quis enim neget volitionem esse posteriorem intellectu, immensitatem

tatem probari per immutabilitatem, ergo illæ perfectiones non pertinent ad primum Dei constitutum. Denique constitutum deitatis prout concipitur sub præciso conceptu essentia, differt à constitutio Dei secundum omnia quæ realiter, & adæquatè includit; nam vt dixi, Deitas potest sumi vel adæquatè, ac Physicè prout est à parte rei, vel inæquatè ac Metaphysicè, prout significat id quod est primus conceptus Dei, seu id quod concipitur vt prima perfectio Dei à qua alia fluunt sed conceptus adæquatus Dei vt est à parte rei est omnis perfectio, ergo ille non est conceptus deitatis, vt concipitur præcisè vt prima perfectio Dei.

Propria
Dei differe-
ntia.

Dico quartò differentia constitutiva deitatis prout sumitur sub conceptu præciso essentia, est infinitas siue vniuersalitas perfectionis, exigitua, radicalis, & formalis implicita; adeo vt prima & essentialis ratio deitatis sit esse omnia per essentiam radicaliter, & exigituè aut etiam formaliter implicitè. Conceptus verò adæquatus Dei prout est à parte rei sit esse actū, realiter & formaliter explicitè, omnia per essentiam. Ita interpretor omnes illos qui volunt differentiam istam non esse aliud quàm ipsum, esse, quia non intelligunt aliud quàm vniuersalitatem, & complexiōem totius esse. Deinde illos qui aiunt essentiam Dei esse infinitatem.

Probat
ex Scri-
ptura &
Patribus.

Prima ergo pars de primo constitutiuo deitatis probatur primò ex celeberrimo illo Scripturæ loco vbi Deus dicitur ipsum esse; nam quod est proprium Dei nomen, est differentia eius propria, sed esse, quod est proprium Dei nomen, significat totum esse vniuersalissimum, & illimitatum, vt supra ostendebam ex variis patribus; nam quod est ipsum esse, non potest excludere vllum esse, sed quod non excludit vllum esse, est totum esse, ergo id quod est ipsum esse, necessariò, vt sic, est totum esse. Deinde ita ferè semper loquuntur Patres quoties sic loquuntur de Deo vt dicant illum esse omnia. Dionys. cap. 3. de nominib. diuinis, *Dicitur vnum quia est omnia vnice*, Athenagoras in Apologia pro Christianis *Deus est sibi omnia*. Minutius in Octauio *Deus est sibi ipse pro mundo*. Hinc refert Eugubinus lib. 3. cap. 8. Deum vocatum ab antiquis Philosophis fuisse τὸ πᾶν vniuersum. Confirmatur nam esse prout significat differentiam Dei propriam non est esse independens, esse necessarium, esse per essentiam, ergo est esse vniuersum.

Infinitas
radicalis
est Deo
propria, &
primus
Dei con-
ceptus.

Secundò illa est Dei differentia & essentia, quæ propria est Deo, est prima, est adæquata, huiusmodi est infinitas quam proposui, ergo illa est propria Dei differentia. Primò quod propria deitatis sit, infinitas patet, quia neque creaturis, neque attributis, neque personalitatibus conuenire potest vniuersa perfectio formalis implicita, exigitua, & radicalis, vt est per se notum. Deinde quod illa sit prima ratio, & primus conceptus quem formare debemus de Deo probatur, quia ille nec est independentia, nec existentia per essentiam, nec intellectio, neque aliquid aliud, vt probaui, ergo est infinitas ista, & vniuersalitas perfectionis. Deinde illud à quo fluunt omnes perfectiones quæ sunt in Deo, est id, quo primum constituitur essentia diuina, sed ab infinitate radicali, seu ab exigentia omnis perfectionis fluunt omnes perfectiones; nam infinitas actualis, seu explicita complexio omnis perfectionis fuit ab exigentia omnis perfectionis, sicut discursuum actuale fuit ab exigentia discursus quæ dicitur esse differentia hominis, ergo illa exigentia omnis perfectionis est prima Dei differentia. Confirmatur nam illud est primum, ante quod nihil est, sed nihil potest esse prius omni perfectione radicali, alioqui non accipis omnes perfectiones, ergo, exigentia illa radicalis est prima.

Neque dicas retorqueri posse argumentum, nam sicut omnis perfectio non est prima, cum aliqua sint perfectiones quæ fluunt ab aliis, sic exigentia perfectionum quæ fluunt ab aliis non potest esse omnium prima; ergo non pertinet ad rationem constitutiuam quæ debet esse omnium prima.

Retorque-
ri potest
argumen-
tum.

Respondetur: omnem perfectionem consideratam distributiue, ac separatim ab aliis non posse dici omnium primam vt rectè probat argumentum: at verò si sumatur collectiue, ac coniunctim prout facit vnicum conceptum simplicissimum exigituum omnium, tunc omnis perfectio est omnium prima, quia non diuiditur in plures conceptus in quibus singulæ perfectiones distinctè considerantur, sed est vnus conceptus simplicissimus confusè solum continens omnes perfectiones etiam secundarias & hæc est essentia deitatis.

Refellitur
oppositio.

Denique quod illa ratio etiam sit adæquata essentia diuina patet, quia nihil esse potest in se ipsum Deo, quod non sit inclusam in exigentia totius perfectionis, vnde à priori probatur aliter; nam ratio formalis essentia quæ per se ipsam est infinita, non potest esse singularis aliqua perfectio, sed necessariò debet esse omnis perfectio, alioqui essentia illa non est per se ipsam, infinita, sed per aliquid aliud extraneum essentia; Dei essentia per se ipsam est infinita, alioqui Deus non est infinitus per essentiam: ergo ratio constitutiva essentia diuina non est singularis aliqua perfectio, sed omnis perfectio.

Ratio à
priori.

Secunda pars de conceptu adæquato deitatis vt est in se à parte rei probatur iisdem testimoniis & argumentis satisque constat ex dictis sect. 1. de infinitate Dei, patebit autem ex dicendis quæst. sequenti vbi magis ostendetur quomodo essentia Dei contineat attributa omnia.

Ad primam Respondetur disting. minorem: essentia Dei considerata Physicè & adæquatè, vt est à parte rei, est formaliter, & distinctè se ipsa infinita concedo, essentia Dei Metaphysicè considerata prout significat primum Dei constitutum est per se ipsam infinita formaliter & distinctè nego; quia, vt sic, est solum radicaliter, & confusè infinita vt patebit ex quæst. sequenti ad confirmationem eadem responsio est.

Solutio
primæ du-
bitationis.

Ad secundam Resp. eo argumento rectè probari, quod infinitas materialis actualis, non est differentia Dei, quæ significat primum Dei constitutum. Nego autem absolute perfectionem aliquam singularem & determinatam esse posse primum constitutum essentia, quæ per se ipsam est infinita in omni genere, vt satis videor probasse; nam illud non est infinitum per essentiam, quod est infinitum per aliquid extraneum essentia. Imò si velis perfectionem aliquam specialem, illa est exigere omnem perfectionem. Nam hoc esse potest aliquid determinatum. Quod additur omnem perfectionem, non esse primam, iam solum est, omnis perfectio formaliter & distinctè sumpta concedo, sumpta radicaliter & confusè nego.

Solutio se-
cundæ du-
bitationis.

Ad tertiam Resp. infinitatem nullo modo probari per independentiam, vt probatum est. Esse primum & radicale totius esse à se distincti probat infinitatem tanquam à posteriori non tanquam à priori. Quia prius est Deum esse absolute in se ipso, quàm esse respectiue ad alia à se, sed esse primum & productiuum totius esse possibili, est aliquid respectiuum, esse autem infinitum in se, seu esse omnia, est conceptus absolutus; ergo prius est Deum esse in se ipso omnia, quàm esse primam radicem totius esse possibili à se distincti. Imò prius est Deum esse omnia, quàm posse producere omnia vt patet. Quando autem dicitur, primo esse, nihil esse prius, soluitur sicut dixi prius de independentia. Nam esse pri-
mum

Solutio
tertiæ.

num, vel significat primitatem essendi, & sic infinitas radicalis est illa prior: vel significat illud ens quod est omnium primum, seu quod habet primitatem essendi, & hoc concedo nihil habere prius.

Ad confirm. Resp. ens diuidi prius in finitum, & infinitum quàm in ens à se & ens ab alio. Quia independentia ut ostendi, probatur per infinitatem, illam autem non probat. Fateor infinitatem formalem esse negationem, sed infinitatem materialem, & radicalem eo modo quo exposita est, patet esse omnino positivam.

Colliges ex his quænam esse possit vera & adæquata Dei definitio, & quid magnum ac mirabile obicere menti debeas, cum Deum audis aut cogitas, qui est omnia per essentiam seu omne magnum, omne pulchrum, omne bonum. Omnis vita, omnis sapientia, omnis sanctitas, omnis suauitas. Sed quomodo? est omnia sine limitatione vlla tum intensiue, tum extensiue, vide quàm hoc latè pateat. Quia est infinitus, omni genere sine compositione vlla: quia est simplicissimus, & vniuersus; est enim vna indiuisibilissima essentia quæ est sapientia, vita, potentia, omnia vnice. Vide quàm hoc sit augustum. Sine dependentia, quia est à se totum quod est: sine contingentia, quia est ens necessarium & per essentiam: sine potentialitate quia est ens summè actuale: sine mutatione quia est ens immutabile: sine socio quia est vnicum & tamen sine solitudine quia in eo inquit Augustinus tractat. 39. in Ioannem, *Et numerus est & numerus non est*. Vbi quia est immensus: semper, quia æternus: fontaliter, quia est radix & principium omnis possibilitatis, *In ipso* (inquit S. Dionysius cap. 4. de nominibus diuinis) *est omne principium, exemplare, finale, efficiens, formale, elementare, & simpliciter omne principium*. Breuius dixeris cum eodem Dionysio, *ἀπὸ τοῦ ὅλης, ἰνερπρελῆς, ὑπερβλῆζον*, cum Nazianzeno, *Vnus, omnia, nihil*. Vel certè cum eodem. *Hoc est Deus quod cum dicitur non potest dici, cum estimatur non potest estimari, cum definitur ipsa definitione crescit*.

QVÆSTIO III.

De cognitione qualis, & quantus sit Deus.

Magnitudo Dei. **M**agnitudo infinita diuini esse, hanc solam habet cognitionem, non cognosci, ut rectè ait S. Maximus in centuriis. Sed ex eo tamen quod dictum est colligi aliquatenus potest, quid magnum, & eximium sit Deus supra omnem estimationem, & admirationem, & amorem; erit autem hoc manifestius adhuc ex attributis, quæ circumstant essentiam nostro modo concipiendi; sed eorum tamen consideratio, quia esse posset infinita, & in Metaphysica delibata est. Satis erit de illis, primò dicere vniuersum, quomodo contineantur in essentia. Secundò quomodo ab ea, & à se inuicem distinguantur. Tertiò, quomodo de essentia & de se inuicem prædicentur. Quartò in particulari, quomodo diuidantur & quænam sint.

SECTIO I.

An & quomodo essentia Dei contineat attributa.

Sunt in Deo attributa. **C**ertum est primò esse aliqua in Deo attributa; nam quamuis non sit in Deo, nisi vnica, indiuisibilis, & simplicissima essentia, nostro tamen modo concipiendi, cogitare in eo licet multas perfectiones, veluti manantes ab essentia, & respondentes cum proportionem creatis proprietatibus, quæ tamen nullo modo sunt accidentia, sed perfectiones

Tom. I.

prorsus substantiales. Hæc enim sunt quæ vocantur communiter Attributa, & ab antiquis patribus præsertim Dionysio, dicta sunt *Dei Nomina*, alij appellant perfectiones secundarias, quod nostro intelligendi modo supponant essentiam.

Certum est secundò rectè definiti Attributum, est perfectio simplex ab essentia diuina manans per modum proprietatis. Non enim omnis perfectio etiam secundaria dici potest Attributum, sed requiritur, primò ut sit perfectio simpliciter simplex, nam ea quæ non sunt in Deo nisi eminenter non dicuntur Attributa; deinde debet concipi, tanquam aliquid adjacens essentia; si enim substantiue prædicetur non est Attributum, quia non responderet proprietatibus quæ manant ab essentia creata.

Certum est tertiò perfectiones quæ sunt in Deo alias esse simpliciter simplices, alias esse perfectiones secundum quid. Perfectio simplex dicitur quæ melior est ipsa, quàm non ipsa, id est quæ non est incompossibilis cum vlla perfectione maiori, vel æquali, v.g. vita, sapientia, iustitia, (sunt perfectiones simplices), quia non negant in subiecto, in quo sunt, perfectionem vllam maiorem, vel etiam æqualem. Perfectiones secundum quid, ea sunt iuxta communem vsum Theologorum, quæ non sunt meliores ipsæ, quàm non ipsæ. Id est quæ non possunt esse in subiecto eodem, cum aliqua perfectione maiori, aut æquali, v.g. esse hominem, est aliqua perfectio, sed excludens à subiecto perfectionem Angeli. His positis.

Difficultas est de modo quo essentia continet Attributa, imò & omnem omnino perfectionem. Et primò quidem quomodo realiter in se ipsa omnia contineat Attributa & omnem perfectionem possibilem. Secundò vtrum etiam formaliter & essentialiter in suo conceptu, & Physico, & Metaphysico, includat Attributa illa, & omnem omnino perfectionem.

S. I.

An & quomodo essentia Dei realiter includat attributa, & omnem prorsus perfectionem.

Sapè dictum est, superius, ita Deum esse, ut sit totum esse, & hoc esse, nomen eius proprium, nunc tota difficultas est quomodo perfectiones illæ omnes siue simplices, siue tatum secundum quid sint in Deo, vtrum formaliter, an verò eminenter. Tunc aliqua perfectio formaliter existit in aliquo subiecto, quando secundum propriam suam rationem, & definitionem affirmari potest de illo. Quo modo intellectus formaliter est in homine. Eminenter autem quando secundum propriam suam definitionem affirmari non potest de illo subiecto, sed tamen existit in illo, modo quodam nobiliori.

Ratio ergo dubit. primò est, quia perfectiones creatæ quæcumque illæ sint, semper habent annexam aliquam imperfectionem; sunt enim omnino limitatæ, sed simplices perfectiones sunt perfectiones creatæ; ergo illæ formaliter non sunt in Deo. Vnde Dionysius ait illas ita de Deo affirmari ut magis negentur, & per superlationem prædicentur; est enim Deus super vita, super substantia, &c.

Secundò Essentia Dei non continet essentiam hominis, nisi quia vel est illa perfectior & sic Angelus eminenter contineret infinita entia corporea; vel quia producere illam potest, & hoc est omnipotentiam esse quæ omnia continet non autem essentiam; dicere autem quod illa contineat in sua scientia, in qua repræsentatur, valde Metaphoricum est, alioqui homo contineret, quæcumque videt.

Tertiò si creaturæ sunt in Deo, sequitur verè à Vvicleffo dictum esse quod omnis creatura est, & potest dici Deus, & contra, quod Deus est quælibet creatura

Definitio attributi.

Perfectio Dei alia est simplex, alia secundum quid.

Status difficultatis.

Quadruplex ratio in oppositum.